

חוג פרשת שבוע במרכז מורשת מנחם בגין

לע"נ דניאל זוננפלד

1. במדבר רבה כו, ז

וַיְהִי אַחֲרֵי הַמִּגְנָפָה, שָׂאוּ (במדבר כו, א ב), כָּל מְקוֹם שֶׁנּוֹפְלִין הַזְּקֵקִי לְמַנְיָן, מְשָׁל לְזָאב שֶׁנִּכְנַס לְתוֹךְ הַצֹּאן, הוֹרֵד בְּעַל הַצֹּאן לְמִנּוּתָן מִה חֲסָרוּ. דָּבָר אַחֵר, לָמָּה מָנָה אוֹתָן, מְשָׁל לְרוּעָה שֶׁמְסֹר לוֹ בְּעַל הַבַּיִת צֹאנוּ בְּמַנְיָן, הַשְּׁלִים הַרוּעָה שְׁמִירָתוֹ, כְּשֶׁמְחַזְיָרָן צָרִיד לְמִנּוּתוֹ. כְּשֶׁצִּיָּאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם מְסָרָן לְמִשָּׁה בְּמַנְיָן, דִּכְתִּיב (במדבר א, א ב): וַיִּדְבֹר ה' אֶל מִשָּׁה בְּמִדְבַר סִינִי, שָׂאוּ אֶת רֹאשׁ כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו' (שמות יב, לו): וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִרְעַמְסֵס סִכְתָּה כְּשֶׁשׁ מֵאוֹת אֶלְפֵי רִגְלֵי, הָרִי קִבְּלוּ בְּמִצְרַיִם בְּמַנְיָן, בָּא לְפָטֵר מִן הָעוֹלָם בְּעֶרְבוֹת מוֹאָב הַחֲזִירָם בְּמַנְיָן.

2. העמק דבר כו, א

ויהי אחרי המגפה. דעיקר המנין היה בשביל חלוקת הארץ כמבואר להלן. משום הכי הקדים הכתוב שהיה אחרי המגפה. ונשארו כולם שעומדים לירש את הארץ. וכ"כ הראב"ע

3. משך חכמה, פנחס

וידבר משה ואלעזר הכהן אתם כו' לאמר. עיין רש"י וראב"ע. ויתכן, כי במספר ראשון צוה ד' שיקחו ראשי העדה נשיאי השבטים להמנין, כמו שאמר ריש נשא, אולם כעת אשר נשיא שבט גרם ליפול עיני כ"ד אלף מישאל נפסלו כל הנשיאים ממדרגתם, וא"כ כשהיו הנשיאים הם היו המדברים אל ישראל לדעת המנין, אולם כעת היו הם המדברים אל ישראל בעצמם אודות המנין, ולכן אמר להלן וידבר משה אל ראשי המטות, וזה לכבדן ולפייסן. ודו"ק.

4. רבנו בחיי במדבר כז, טו

וידבר משה אל ה' לאמר. בדבור משה אל ה' לא הוצרכה מלת לאמר, אלא מפני גדולתו של משה כדי להקיש תלמיד לרב, וכמו שאמרו במדרש דברתי עמך בדבור ואמירה וידבר ה' אל משה לאמר, אף אתה דברת לפני בדבור ואמירה וידבר משה אל ה' לאמר.

5. ספרי במדבר קמ

ונתת מהוודך עליו - ולא כל הדרך. נמצינו למדים פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה.

6. תנחומא פנחס י

אבל אם ראה אוכלסין הרבה של בני אדם, אומר, ברוך חכם הרזים. כשם שאין פרצופותיהם שוין זה לזה, כך אין דעתם שוין זה לזה, אלא כל אחד ואחד יש לו דעת בפני עצמו. וכן אומר, לעשות לרוח משקל ומים תכן במדה (איוב כח, כה), כל בריה ובריה יש לו דעת בפני עצמו. תדע לך שהוא כן, משה מבקש מן הקדוש ברוך הוא בשעת מיתתו ואומר לפניו, רבונו של עולם, גלוי וידוע לפניך דעתם של כל אחד ואחד, ואין בשל בניך דומה זה לזה. כשאני מסתלק מהן, בבקשה ממך אם בקשת למנות עליהם מנהיג, מנה עליהם אדם שיהא סובל לכל אחד ואחד לפי דעתו. מנין? ממה שקראו בענין, שנאמר, "יפקוד ה' אלהי הרוחות לכל בשר" וגו'.

7. ספרי במדבר, קמב

וידבר ה' אל משה לאמר צו את בני ישראל את קרבני לחמי - למה נאמר? לפי שהוא אומר אשר יצא לפנייהם ואשר יבוא לפנייהם; משל למה הדבר דומה? למלך שהיתה אשתו נפטרת מן העולם, והיתה מפקדתו על בניה. אמרה לו: בבקשה ממך הזהר לי בבני. אמר לה: עד שאת מפקדתני על בני - פקדי בני עלי, שלא ימרדו בי ושלא ינהגו בי מנהג בזיון. כך אמר לו הקב"ה: עד שאתה מפקדני על בני - פקוד בני עלי, שלא ינהגו בי מנהג בזיון, ושלא ימירו את כבודי באלהי הנכר! מהו אומר דברים לא כי אביאם אל האדמה, עד שאתה מפקדני על בני - פקוד בני עלי! לכך נאמר צו את בני ישראל: צו - צווי מיד בשעת מעשה, ולדורות, כדאיתא בריש וידבר:

8. רמב"ן במדבר כח, ב

וטעם צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי כי אחרי שאמר לאלה תחלק הארץ צוה להשלים תורת הקרבנות שיעשו כן בארץ כי במדבר לא הקריבו המוספים כמו שהזכרתי בסדר אמור

אל הכהנים (ויקרא כג ב) וכן לא נתחייבו בנסכים במדבר כמו שפירשתי בסדר שלח לך (לעיל טו ב) ועכשיו חייב באי הארץ לעשות שם הכל התמידין והמוספין ומנחתם ונסכיהם ואע"פ שלא פירש כאן "כי תבאו אל הארץ" כבר הזכירו בפרשת הנסכים (שם) ורמז אליו בפרשה הראשונה במועדות (ויקרא כג י)

9. פרי צדיק, פנחס יד

בפי' זו בא מצות תמידין ומוספין ונאמר בירמיה כי לא דברתי את אבותיכם ולא צויתים וגו' על דברי עולה וזבח אף שנצטוו בפי' ויקרא על קרבנות היה רק על עולת נדבה. וחובה לא בא רק חטאת לתיקון על החטא אבל עולות חובה בתמידין ומוספין לא נצטוו בהוציאי אותם ממצרים רק בביאתן לארץ ישראל. ובמדבר לא הקריבו קרבנות תמידין ומוספין רק ביום הכפורים כמ"ש הרמב"ן ז"ל בפי' אמור.

והוא ע"פ מה שאי' (בי"ר פי' ג') ה' פעמים אורה במאמר יהיה אור כנגד ה' חומשי תורה וכו' ויבדל אלהים בין האור ובין החשך הוא כנגד ספר במדבר שהוא מבדיל בן יוצאי מצרים לבאי הארץ. דחומש הזה נקרא במשנה (יומא ס"ח:) חומש הפקודים שזה עיקר עסק של החומש הזה שבא בתחלה מספר של יוצאי מצרים כמה אינן חיילין דאורייתא של תורה שבכתב כמ"ש בזוהר הקדוש (ח"ג קי"ז רע"ב) והיינו שכל אחד מישראל יש לו חלק בתורה או חלק מאות המעכב בהכשר הס"ת. ובסוף ימי משה כתיב בפי' זו מספר באי הארץ. וכתיב ובאלה לא היה איש מפקודי משה ואהרן הכהן וגו' וכתיב לאלה תחלק הארץ בנחלה וגו' והיינו ע"פ מ"ש בזוה"ק (ח"ב קל"ז ב') משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע והא אתערו על תורה שבעל פה דאלו תורה שבכתב הא כתי' ויצו משה את הלויים וגו' לקוח את ספר התורה וכו'. והיינו דארץ הוא שכינתא כמ"ש (זח"ג רמ"ג ב') שכינתא ארץ דקוב"ה בחינת מלכות פה תורה שבעל פה וזה נמסר ליהושע שהכניס לארץ ישראל. וזה שנאמר ויבדל אלהים בין האור שהוא יוצאי מצרים מקבלי התורה שבכתב דנקראת אור דכתיב תורה אור ובין החשך שהם באי הארץ ששם עיקר תורה שבעל פה וכמ"ש (בי"ר פי' ט"ז) מלמד שאין תורה כתורת ארץ ישראל ולא חכמה כחכמת ארץ ישראל ואיתא (מד"ת נח ג') על עמלי תורה שבעל פה העם ההולכים בחשך ראו אור גדול אור שנגנז לעמלי תורה שבעל פה ביום ובלילה וכו' ואז נצטוו על הקרבנות וכמו"ש בספרי פי' זו לפי שהוא אומר אשר יצא לפניו וכו' עד שאתה מפקדני על בני פקוד בני עלי לכן נאמר לו את בני ישראל וגו' את קרבני לחמי לאישי וגו'. ואז נצטוו על קרבנות חובה תמידין ומוספין שכל אחד מישראל יש לו חלק בהם וזהו פקודי באי הארץ חיילין דאורייתא דבעל פה שכל אחד מישראל יש לו חלק בתורה שבעל פה. וזה שביקש משה רבינו יפקוד ה' אלהי הרוחות לכל בשר וגו' והשיבו השי"ת קח לך את יהושע ב"נ איש אשר רוח בו וגו' שיועד להלוך כנגד רוחו של כל אחד כמ"ש בספרי היינו שהוא יכניס בלב כל אחד מישראל האור תורה שבעל פה.

10. שפת אמת פנחס, שנת תרמ"ו

בענין המנין בפרשה זו. דבתחלת המדבר הי' המנין לצורך קבלת התורה. וזה המנין הי' לענין ארץ ישראל. דכמו שיש לכל איש ישראל חלק מיוחד בתורה כמו כן יש לכל א' חלק בארץ ישראל כמ"ש לאלה תחלק הארץ. כי הנה א"י הוא בחי' התורה שבע"פ דהתורה כולל כל הגי' בחי' עולם שנה נפש. וכמו שנבחרו בני' להיות נפשותם מוכנים אל מצות התורה כמו כן א"י כדאיתא מצות התלויות בארץ שאין נוהגין בחו"ל. והיינו שאין הארות מצות אלו יכולין להתגלות רק בארץ ישראל. וכמו כן בזמן יש מ"ע שהזמן גרמא שא"י ג"כ להתגלות רק בזמנים אלו שבתות וימים טובים. וזמנים אלו ומקומות אלו מיוחדים רק לבני"י. וכל המנינים שבתורה הוא להעמיד לכל א' בשורשו וז"ש לחנוך משפחת החנוכי כו' פי' לחנוך שלמטה נמשך משפחת החנוכי הידועה שהוא שורש השייך לו. וז"ש חז"ל שזה השם מעיד עליהם. פי' שיש להם התדבקות בעולם הנעלם שזה השם רומז על זה: